

Ks. Piotr Wiśniewski
KUL Lublin
ORCID: 0000-0001-8225-7552

„Musica Ecclesiastica”
19 (2024), s. 217–220

Zgłoszono: 15.03.2024
Zaakceptowano: 21.03.2024

NOWOŚCI WYDAWNICZE

EWELINA SZENDZIELORZ, *Twórczość mszalna Moritza Brosiga (1815–1887)*, Wydawnictwo SINDRUK-DIMK, Opole 2023, 498 s., ISBN 978-83-967882-7-6.

Monografia stanowi pierwsze tak szerokie w polskiej literaturze przedmiotu opracowanie dotyczące życia i twórczości pochodzącego z Opolszczyzny kompozytora, organisty i kapelmistrza katedry wrocławskiej, który swoją działalnością wyznaczał kierunki rozwoju mszy orkiestrowej oraz twórczości muzyczno-kościelnej na XIX-wiecznym Śląsku. W rozdziale pierwszym (*Moritz Brosig i konteksty jego twórczości*) autorka przedstawia biografię Brosiga z uwzględnieniem ważnych i specyficznych kontekstów jego twórczości (tradycja śląska; krzyżujące się ze sobą zwyczaje polskie, niemieckie i czeskie; wzajemne oddziaływanie tradycji diecezjalnej i zakonnej; różnice doktrynalne pomiędzy wyznaniem katolickim i ewangelickim); rozdział drugi (*Formy mszy w opus vitae Moritza Brosiga*) prezentuje 11 kompozycji mszalnych: 9 łacińskich cykli *ordinarium missae*, 1 *Requiem* i 1 mszę chorałową; rozdział trzeci (*Warstwa muzyczna mszy Moritza Brosiga*) jest analizą warstwy muzycznej cykli mszalnych Brosiga; rozdział IV (*Moritz Brosig i jego muzyka kościelna*) jest próbą oceny twórczości kompozytora w kontekście epoki. Publikacja prezentuje M. Brosiga jako teoretyka muzyki kościelnej, który wbrew panującym tendencjom nie wahał się przedkładać i konsekwentnie realizować jej autorskiej wizji.

MAŁGORZATA GAMRAT, *Franz Liszt's Songs for Voice and Piano. The Composer's Approach to Poetry and Music*, Brill, Boston – Leiden 2023, 390 s., ISBN 978-90-04-54885-5.

Książka stanowi pierwsze na świecie studium poświęcone pieśniom na głos i fortepian Franza Liszta, w którym przedstawione zostały kluczowe elementy szeroko pojętej techniki pieśniarskiej kompozytora – zarówno te, które czynią go wyjątkowym, jak i te, które nawiązują do tradycji europejskiej. Takie podejście pozwoliło rzucić światło na ważny, choć dotychczas pomijany aspekt warsztatu kompozytora, jakim jest praca z tekstem poetyckim, która dla Liszta była równie ważna jak oprawa muzyczna. Do pracy nad pieśniami stworzona została oryginalna, sześćoetapowa metodologia, którą można zastosować na innych polach badań muzyczno-literackich. Publikacja adresowana jest przede wszystkim do muzykologów zajmujących się semiotyką muzyki.

Soli Deo. Jedynemu Bogu – akompaniamenty organowe, t. 1–7, red. MIROŚLAW WYSZOGRODZKI, Wydawnictwo POLIHYMNIA, Lublin 2023.

Zbiór powstał w 122. rocznicę urodzin bł. kard. Stefana Wyszyńskiego. Zawiera stylowe opracowania wszystkich pieśni i innych śpiewów przeznaczonych na poszczególne okresy roku kościelnego, śpiewów przygodnych, hymnów, suplikacji, nabożeństw, litanii, śpiewów maryjnych i ku czci świętych (według kalendarza), zamieszczonych w XLI wydaniu *Śpiewnika kościelnego* ks. J. Siedleckiego. Ponadto znajdują się w nim harmonizacje pieśni dawnych i współczesnych, zawartych w innych śpiewnikach religijnych. Do śpiewnika dołączono opracowania wielu śpiewów religijnych wykonywanych poza liturgią, podczas spotkań religijnych, pielgrzymek, katechez itp. Celem tego śpiewnika jest także danie organiście możliwości bardziej zróżnicowanego wyboru śpiewów. Śpiewniki religijne w wersji jednogłosowej z reguły zawierają obszerny repertuar pieśni i śpiewów, lecz wiele z nich, niekiedy bardzo dobrych, nie są wykonywane z braku harmonizacji danego utworu. Obecny śpiewnik może być w pewnym stopniu rozwiązaniem tego problemu. Opracowania rozmieszczono w taki sposób, aby w czasie ich wykonywania nie było konieczności przewracania kartek. Nad każdą z pieśni umieszczono nazwisko autora tekstu i melodii (jeśli autor jest znany) oraz autora opracowania harmonicznego. Po nazwiskach autorów tekstu i melodii w nawiasie podano skrót śpiewnika, z którego została zaczerpnięta dana melodia i tekst.

- t. 1 – Adwent, Boże Narodzenie, 214 s., ISMN 979-0-69313-278-2.
- t. 2 – Wielki Post, Wielkanoc, 240 s., ISMN 979-0-69313-279-9.
- t. 3 – Jezus Chrystus Najwyższy i Wieczny Kapłan, Najświętsza Trójca, Eucharystia, Najświętsze Serce Pana Jezusa, Miłosierdzie Pańskie, Przemienienie Pańskie, Chrystus Król, 240 s., brak ISMN na stronie Wydawnictwa.
- t. 4 – Okres zwykły, 364 s., ISMN 979-0-69313-281-2.
- t. 5 – Maryjne, 263 s., ISMN 979-0-69313-282-9.
- t. 6 – Święci Pańscy, 311 s., ISMN 979-0-69313-283-6.
- t. 7 – Nieszpory, nabożeństwa, śpiewy żałobne, 263 s., ISMN 979-0-69313-284-3.

FRANCISZEK ŚCIGALSKI, *Requiem in F*, edycja krytyczna i komentarz rewizyjny DARIUSZ SOBCZAK, Wydawnictwo POLIHYMNIA, Lublin 2023, 60 s., ISMN 979-0-69313-293-5.

Zachowany zbiór utworów autorstwa Franciszka Ścigalskiego należy do jednego z najliczniejszych. Obecnie jego kompozycje są przechowywane w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie (ponad 50 utworów), jako spuścizna po kapeli katedralnej, w Archiwum Archidiecezjalnym w Poznaniu, Archiwum Kongregacji Księżych Filipinów na Świętej Górze k. Gostynia, Archiwum Ojców Paulinów na Jasnej Górze, Archiwum Polskiej Prowincji Ojców Dominikanów w Krakowie oraz z tego samego zbioru zachowane zostały dwie kompozycje w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie, a w Bibliotece Polskiej Akademii Nauk w Kurniku, zawierające trzy polonezy na for-

tepien z 1825 r. i ok. 1830 r. wydane drukiem u C.A. Simona w Poznaniu. *Requiem in F* pochodzi z ok. 1840 r., z okresu pełnienia przez kompozytora urzędu kapelmistrza i dyrektora muzyki katedralnej w Gnieźnie. Utwór został dedykowany Chórowi Archikatedralnemu.

ANNA WRÓBEL, *Kobiety w muzyce polskiej*, Wydawnictwo POLIHYMNIA, Lublin 2024, 417 s., ISBN 978-83-7847-891-1.

Monografia prezentuje uzdolnione muzycznie kobiety – instrumentalistki i kompozytorki. Ich działalność muzyczna, zwłaszcza w początkach XIX w., była zasługą wielkiej determinacji. Autorka symbolicznie za „matkę” polskich kobiet zajmujących się zawodowo muzyką uznaje Marię Szymanowską. O pozostałych, o ich historii, życiu i twórczości można dowiedzieć się z niniejszej książki.

ROGER SCRUTON, *Estetyka muzyki*, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków 2024, 656 s., ISBN 978-83-224-5135-9.

Jest to pierwsza pełna publikacja przedstawiająca charakter i znaczenie muzyki z perspektywy filozofii analitycznej; jedyne ujęcie tematu bogato ilustrowane przykładami muzycznymi. Podstawą tomu stały się wykłady Rogera Scrutona wygłaszane w Uniwersytecie Bostońskim, przekształcone w obszernie dzieło obejmujące fundamentalne zagadnienia z zakresu estetyki muzycznej. Autor wyjaśnia oraz poddaje krytyce wiele modnych teorii z zakresu współczesnej filozofii i teorii muzyki. Podnosi kwestię moralnego znaczenia sztuki dźwięków oraz jej miejsca w naszej kulturze, upatrując fundamentu doświadczenia estetycznego w poczuciu smaku. Wnikliwie omawia różne szkoły analizy muzycznej, ponadto przeprowadza krytykę tezy zakładającej, że podstawą muzycznego porządku jest tonalność. Filozof przyjmuje przy tym postawę konserwatywną, konfrontując znaczenia uznawane za uniwersalne z ideami postmodernistycznymi. Broni wyznawanych przez siebie wartości estetycznych, określa zasady krytycyzmu, ostro wypowiada się o nowoczesnej muzyce popularnej.

Skupiając się na głównych problemach estetyki muzycznej, autor poddaje je wnikliwej i krytycznej analizie z perspektywy kluczowej dlań kategorii „podwójnej intencjonalności”: nastawienia na kształt brzmieniowy i jego świadomego przeżycia. Scruton, dociekając sensu muzyki, wskazuje na jej związek z otaczającym życiem i na jej niezbywalną rolę w kształtowaniu wrażliwości estetycznej współczesnego człowieka.

JOLANTA BUJAS-PONIATOWSKA, *Antoni Milwid: Missa Es-dur (I)*, Wydawnictwo Musica Iagellonica, Kraków 2023, 180 s. (wyłącznie w wersji cyfrowej), ISMN 979-0-801532-56-5.

Msza prezentowana w niniejszej edycji jest jednym z najlepszych zachowanych utworów Antoniego Milwida (1755–1819) – polskiego kompozytora, organisty i kapelmistrza urodzonego w Stawiankach (Litwa), a zmarłego w Czerwińsku n. Wisłą.

Jest to bardzo rozbudowany utwór, w 1559 taktach, zawierający wszystkie tradycyjnie opracowane muzycznie części liturgii mszalnej. Wzorem popularnych zwłaszcza w połowie XVIII w. tzw. mszy kantatowych poszczególne ustępy kompozytor wydzielił w sposób kontrastujący pod względem metrum i tempa. Forma poszczególnych ustępów częściowo podyktowana jest strukturą opracowywanego tekstu, a częściowo popularnymi konwencjami budowy utworów muzycznych w omawianym okresie. Utwór przepełniony śpiewnymi frazami cechuje mnogość pomysłów muzycznych.